Dísznyeregtakaró

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	52.2697.1
Készítés ideje:	1700 - 1715
Készítés helye:	Nyugat-Magyarország
Anyag:	aranyozott ezüstfonal; ezüstfonal; selyem; vászon
Technika:	fémfonalas domború hímzés
Méretek:	hosszúság: 127 cm szélesség: 61 cm

A nyeregtakaró közepén szimmetrikus minta: kétoldalt „S” alakú, középen tulipános életfát alkotó virágos indák között egymással szembenéző, koronás, kétfelé ágazó farkú oroszlánpár ágaskodik. A belső és külső keretsáv egyaránt inda- és virágdíszes, de stílusuk különböző. A lótakarón nincs a farmatring csatolására szolgáló hasíték, ez – egyes, hazánk területén készült lótakarókhoz hasonlóan – a bélés meghosszabbított, nyereg alá kerülő részén volt.

A hatalmat és erőt jelképező oroszlán az antik, utóbb a keresztény művészetben pozitív és negatív szimbólumként egyaránt gyakori volt. A lófelszerelések díszítésében a reneszánsztól kezdve, de különösen a 17. században vált jelentős szimbolikus motívummá. A koronás, kétfelé tekeredő farkú, ágaskodó, profilból ábrázolt oroszlán, ún. „*cseh oroszlán*” néven vált ismertté. Ábrázolásai Magyarországon Luxemburgi Zsigmond (1368–1437) király korától maradtak fenn. A hímzőművészetben az „oroszlános” lófelszerelések egyik teljes épségben fennmaradt példája X. Károly Gusztáv (1622– 1660) svéd király gyász lófelszerelése 1660-ból, a stockholmi Livrustkammaren gyűjteményében (Wallin 1954, 29–30. kép).Ezen a lovat teljesen beborító takarót és a páncél fölé öltött szoknyát oroszlános, levél- és virágmotívumos szegély kereteli.

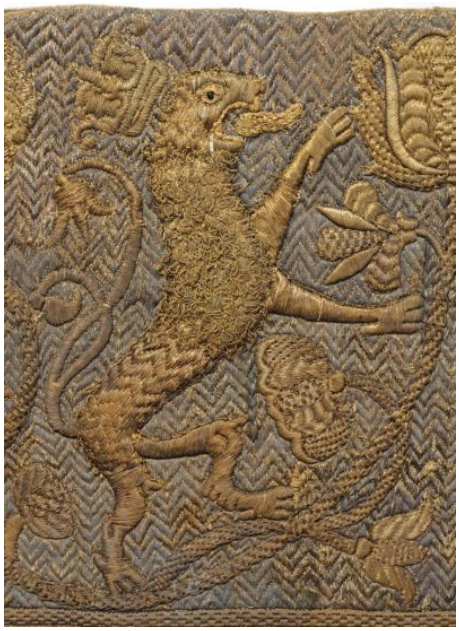
Bár a levél- és virágmotívumok stílusa nagyon eltérő: a svéd hímzésen naturalisztikusabb, a magyar nyeregakarón erősen stilizált, keleties jellegű, az oroszlánok rajza, sőt a hímzés kidolgozása (pl. a felsőtest rojtos sörényhímzése) nyilvánvalóan egy közös, a nyugati hímzőműhelyekben általánosan ismert előképre vezethető vissza. A régi magyar hímzéseken az állatábrázolás igen ritka. A kor magyar hímzésein a virágok között néha madarak, szarvasok állnak, oroszlánok csak a 18. század népi hímzésein jelennek meg újra. A belső keretsávban a középrész stilizált, nagy virágai – rozetta, gránátalma, tulipán, peónia – ismétlődnek. A sarkokban egy-egy palmettába tulipánt hímeztek. Ezt a hímzésmódot – mikor egy nagy virágba vagy levélbe kisebb virágokat hímeztek – nevezték valószínűleg a leltáraink „*czafrag*” hímzésnek, melyek a török hímzéseken gyakran megtalálhatók. A külső, selyemalapú szegély más kéz munkája. Vékony indái, furcsa alakú virágai szokatlanok a magyar hímzésanyagban. A már említett svédországi lófelszerelés szegélyhímzésén indára fűzött oroszlánfejek és koronák váltakoznak. Talán nem túl merész feltevés, hogy az a virágmotívumszerűség, melyet a lótakarón – mint két szem – még két fekete üveggyöngy is díszít, egy ilyen, valahol látott oroszlánfejnek elcsökevényesedett változata. Az a fajta fémfonalas hímzéstechnika, mikor az alapszövetet teljesen beborítja a mintásan letűzött hímzés, a 17. században a török, tatár és lengyel munkákra jellemző. Hazánkban e hímzéseket „*merőn*” kifejezéssel jelölik. A cafrag magyar munkának tekinthető, mely stílusában és technikájában egyesíti a kelet- és nyugat-európai hímzések jellegzetességeit.

Irodalom

- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 51.
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 16.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 2.12.
- Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI-XVII. században. I. (Reprint)*. Helikon Kiadó, Budapest, 1986. - 246. kép

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum